

страхової компанії; V_s – страхові витрати; V_i – витрати на інвестиційну діяльність; Np_k – незароблена страхова премія за k -м договором страхування (розраховується за методом «pro rata temporis»); S_{ki}^t – страхова премія i -им видом страхування в період $t = 0, 1, \dots, T$ за k -м договором страхування; m_k – строк дії k -го договору страхування; d_k – число днів, що минули з моменту, коли k -й договір страхування набрав чинності до звітної дати; TR – страховий тариф визначений страховою компанією; α_i – норматив витрат на ведення справи за i -м видом страхування (з обов'язкового державного страхування 6 % розміру тарифу; з обов'язкового особистого страхування 15 % розміру тарифу; з обов'язкового страхування майна та відповідальності 20 % розміру тарифу); SK – статутний капітал страхової компанії.

Аналіз даної моделі дає можливість визначити резерви зміни фінансових результатів страхової компанії, та проаналізувати яким чином впливають визначенні чинники на діяльність компанії. Також дана модель дає можливість спрогнозувати витрати страховика, що допоможе зберегти його фінансову стійкість та платоспроможність.

Страхування є одним з найбільш раціональних і досконалих механізмів захисту інтересів підприємця. З впровадженням ринкових тенденцій в економіку, розширенням підприємницької діяльності, скороченням частки централізованих державних інститутів у відшкодуванні збитків, пов'язаних із підприємницькою діяльністю або інтересами громадян, потреба в страхуванні зростає. При цьому страхування виступає як універсальний метод створення страхового фонду, який найбільше відповідає інтересам і потребам підприємств та їх власників, широких верств населення, суспільства. За допомогою страхування нагромаджуються кошти, які можуть тривалий час використовуватися як інвестиційні або кредитні ресурси.

Проведені дослідження результатів функціонування вітчизняних страхових компаній протягом останніх років показали відсутність достатнього рівня підготовки страхових механізмів, наслідком чого є недостатня стабільність та ефективність менеджменту компаній. Вирішити цю проблему може використання економіко-математичного моделювання при аналізі діяльності страхових компаній, яке дає змогу спрогнозувати фінансові результати діяльності в майбутніх періодах та визначити резерви їх збільшення.

Література

1. Закон України «Про страхування» від 7.03.1996 р. (змінений і доп. законом від 15 грудня 2005 р.) : офіц. вид. / Верховна Рада України. — К. : Парлам. вид-во, 2005. — 248 с.
2. Базилевич В. Д. Страхова справа / В. Базилевич, К. Базилевич. — [2-е вид., перероб. і доп.]. — К. : Тов-во "Знання", КОО, 2002. — 203 с.
3. Парнюк В. Про деякі актуальні питання розвитку страхування в Україні / В. Парнюк // Економіка України. — 2005. — №8. — С. 4–10.
4. Страхування : [підручник / керівник авт. кол. і наук. ред. Осадець С. С.]. — К. : КНЕУ, 1998. — 528 с.
5. Фурман В. М. Страховий ринок України: стан, проблеми розвитку та шляхи їх розв'язання / В. М. Фурман // Фінанси України. — 2004. — № 12. — С. 131–140.
6. Фурман В. М. Страхування: теоретичні засади та стратегія розвитку : [монографія] / Фурман В. М. — К. : КНЕУ, 2005. — 296 с.

Надійшла 16.04.2011

УДК 336.71

А. В. ОЛІЙНИК

Хмельницький національний університет

ЕКОНОМІЧНА СУТНІСТЬ ТА ЧИННИКИ БАНКРУТСТВА КОМЕРЦІЙНИХ БАНКІВ

У статті проведено аналіз існуючих підходів до визначення змісту поняття "банкрутство суб'єктів підприємництва". Систематизовано дані підходи та уточнено сутність банкрутства. Акцентовано увагу на специфіці банкрутства комерційних банків та обґрунтовано чинники, що призводять до нього.

The article analyzes existing approaches to the definition of the term "business entities' bankruptcy". These approaches are systematized and the essence of the term "bankruptcy" is specified. The article emphasizes the specifics of commercial banks' bankruptcy and gives reasons for factors that lead to it.

Ключові слова: неспроможність, неплатоспроможність, зобов'язання, ліквідність, проблемний банк, банкрутство, боржник, фінансова криза, санація, ліквідаційна процедура, проблемний банк.

Постановка проблеми. Однією з умов забезпечення конкурентоздатної економіки є створення інституту банкрутства. Банкрутство банку – це результат довготривалих негативних процесів та кризових

явищ у його діяльності на ринку фінансових послуг. Зважаючи на той факт, що банки відіграють ключову роль у розвитку вітчизняної економіки, їх банкрутства мають негативний вплив на велику частину суб'єктів підприємництва та населення. Більш того, наслідки банкрутства банків можуть призвести до депресивних процесів у національній економіці.

Сьогодні в науковій літературі немає єдиного підходу до трактування економічної сутності банкрутства. Для визначення банкрутства науковцями використовуються різні наукові терміни, зокрема: неспроможність, неплатоспроможність, неліквідність, непогашення зобов'язань, кризовий стан тощо. Окремо виділяється банкрутство банків, що має свої особливості не властиві іншим суб'єктам підприємництва. Тому виникає актуальна потреба в з'ясуванні та аналізі підходів до визначення сутності категорії „банкрутство” для її уточнення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Зміст поняття „банкрутство” визначали у своїх працях такі вітчизняні науковці, як І.А. Бланк, В.С. Домбровський, Б.М. Литвин, М.С. Лосева, Г.М. Ляшенко, В.П. Петренко, І.М. Писаревський, О.Л. Пластун, А.М. Поддєрьогін, Є.А. Ревтюк, М.М. Стельмах, О.О. Терещенко, О. Третяк та інші. В їх роботах основна увага акцентована на сутності банкрутства взагалі або по відношенню до підприємства.

Дослідженню окремих питань у сфері банкрутства комерційних банків присвячені роботи таких вчених, як О.І. Барановського, О.В. Васюренка, О. Вовчак, А.О. Єпіфанова, В.І. Міщенко, Р.А. Павлова та інших.

Вивчення праць вказаних науковців дозволяє ґрунтовно підійти до дослідження сутності змісту банкрутства, а також виявити питання, що залишаються невирішеними. Зокрема, невпорядкованим є категорійно-понятійний апарат, потребують уточнення та систематизації підходи до визначення змісту банкрутства як суб'єктів підприємництва в цілому, так і комерційних банків зокрема. Очевидно, що ряд теоретичних і прикладних питань щодо визначення даного поняття мають різний ступінь розробки та потребують подальшого дослідження.

Метою даної статті є аналіз і систематизація існуючих підходів щодо визначення сутності банкрутства суб'єктів підприємництва, уточнення його змісту та чинників на основі тенденцій розвитку банківництва в Україні.

Виклад основного матеріалу. У світовій практиці використовувались різні терміни для характеристики стану боржника, який не може виконувати взяті на себе фінансові зобов'язання через недостатність або відсутність грошових і матеріальних ресурсів. Так, у середньовічній Італії використовувались терміни, якими позначали різні категорії боржників: *fuggitivi* – боржники, які часто тікали від своїх кредиторів; *descocto* – боржники, у яких спостерігалось поступове зменшення майна; *cessanti* – боржники, які припинили платити за рахунками; *falliti* – боржники, які не виконували зобов'язань та *rotti* та *bancarotti* – власне банкрути [1, с. 13].

Саме від „*bancarotti*”, що означає з латини перекидати лавку міняйли (банкіра) або розбитий банк, у випадку його неспроможності провести розрахунки з кредиторами, і походить поняття „банкрут”. З плином часу, залежно від соціально-економічних та правових відносин, поняття банкрутства мало різний зміст. І сьогодні в економічній науці існують різні підходи до визначення сутності поняття банкрутства.

Найбільш поширеною у науці є думка, що банкрутство – це неспроможність суб'єкта підприємництва виконувати взяті на себе зобов'язання. Так І.А. Бланк розглядає банкрутство як встановлену в судовому порядку фінансову неспроможність підприємства, тобто нездатність підприємства задовольнити в установлені строки пред'явлені до нього з боку кредиторів вимоги, та виконати зобов'язання перед бюджетом [2]. В даному визначенні акцентується увага на неспроможності, яка встановлена в правовому порядку, тобто судом.

Аналогічну точку зору висловлює О.О. Терещенко. На його думку, банкрутство – це пов'язана з недостатністю активів у ліквідній формі неспроможність юридичної особи задовольнити в установлений для цього строк заявлені до неї з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом [3]. Слід зазначити, що дане визначення поширюється на всіх юридичних осіб, а не обмежується лише підприємствами. Неспроможність виконувати зобов'язання в даному випадку не залежить від рішення суду.

Схожу точку зору висловлюють Б.М. Литвин та М.В. Стельмах. На їх думку банкрутство характеризує неспроможність підприємства задовольнити вимоги кредиторів щодо сплати за товари, роботи і послуги, а також забезпечити обов'язкові платежі в бюджет і позабюджетні фонди [4, с. 266].

І.М. Писаревський, Л.А. Нохріна, О.В. Познякова під терміном «банкрутство» розуміють неспроможність або відмову юридичної або фізичної особи платити кредиторам за своїми борговими зобов'язаннями з мотивів відсутності коштів [5, с. 103–104]. В даному випадку акцентується увага на відмові платити кредиторам з причини відсутності коштів, тобто розмивається межа між неспроможністю дійсно це робити та небажанням з певних мотивів. Ключовим моментом тут є неплатоспроможність.

О. Третяк розглядає банкрутство як пов'язану з недостатністю активів у ліквідній формі нездатність юридичної особи-суб'єкту підприємницької діяльності задовольнити вимоги своїх кредиторів у встановлений для цього строк [6, с. 47]. В даному випадку нездатність (неспроможність) є наслідком неплатоспроможності суб'єкта підприємницької діяльності.

Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" визначає неплатоспроможність і банкрутство як неспроможність, але коли мова йде про банкрутство, то це неспроможність відновити платоспроможність визнана в судовому порядку.

Неплатоспроможність – неспроможність суб'єкта підприємницької діяльності виконати після настання встановленого строку їх сплати грошові зобов'язання перед кредиторами, в тому числі по заробітній платі, а також виконати зобов'язання щодо сплати страхових внесків на загальнообов'язкове державне пенсійне страхування та інші види загальнообов'язкового державного соціального страхування, податків і зборів (обов'язкових платежів) не інакше як через відновлення платоспроможності [7].

Банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури [7].

Незважаючи на досить чітке визначення термінів банкрутство та неплатоспроможність у вітчизняному законодавстві, банкрутами можуть бути визнані, з одного боку, досить ефективні з економічної точки зору суб'єкти підприємництва (наприклад, в разі застосування інституту банкрутства для вирішення деяких локальних задач), а з іншого боку, ціла низка неефективно діючих, з ознаками системної кризи організацій можуть не бути визнані банкрутами взагалі.

Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" визначає неплатоспроможність через неспроможність, як і банкрутство. Очевидно, що термін "неспроможність" вживається для характеристики фінансового стану суб'єкта підприємницької діяльності – "боржника", так і "банкрута". Але різниця між боржником і банкрутом полягає в тому, що для визнання боржника банкрутом потрібне відповідне рішення суду. Саме тому банкрутство за своїм змістом не може бути синонімом неспроможності.

Як бачимо, в Законі України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом" ключовим являється фінансове поняття неплатоспроможності. Неплатоспроможність може бути безумовною (абсолютною), тобто, коли є встановлений факт перевищення активів над пасивами, і як наслідок, неможливість задовольнити вимоги кожного кредитора та передбачувана платіжна нездатність, яка може з певною ймовірністю призвести до неможливості задовольнити вимоги кредиторів.

У світовій практиці вчення про банкрутство розвивалося за двома протилежними напрямками. Перший напрямок (європейський) ґрунтується на принципах британської моделі, що розглядає банкрутство як засіб повернення боргів кредитором, що супроводжується ліквідацією. Другий напрямок американський. Основна мета законодавства тут полягає в тому, щоб реабілітувати компанію, відновити її платоспроможність. Однак в умовах сучасної ринкової економіки просліджується тенденція до зближення, сполучення приведених початків [8, с.32].

Слід відмітити, що вітчизняне законодавство базується на європейському досвіді і практично ототожнює процедуру банкрутства з ліквідацією. Отже, в Україні зміст поняття банкрутства першочергово пов'язаний із застосуванням ліквідаційної процедури.

Функціонування збанкрутілого суб'єкта підприємництва у ринковій економіці є неможливим внаслідок конкуренції. Більш того в країнах з розвинутою ринковою економікою діяльність таких суб'єктів припиняється з допомогою узаконених процедур банкрутства, які, в першу чергу, призначені для оздоровлення ринкових відносин та економіки в цілому. У зв'язку з цим ряд науковців розглядають банкрутство як результат прорахунків у системі управління суб'єкта підприємництва або як результат незадовільної діяльності в умовах конкуренції.

Так Г.М. Ляшенко вважає, що банкрутство в умовах ринкової економіки є наслідком незадовільного управління підприємством, нехтування впливу різноманітних факторів мікро- і макросередовища, а тому правомірно розглядати як плату за економічну свободу у виборі напряму господарської діяльності, ринків збуту, у ціноутворенні, найманні робочої сили. Тобто є закономірністю розвитку підприємства на мікрорівні та формою підтримання конкурентоспроможності галузі [9].

Схожих поглядів дотримуються В.П. Петренко та М.С. Лосева, а саме: „В умовах ринкового середовища банкрутство – плата за свободу вибору системою менеджменту підприємства стратегії і тактики його поведінки на ринку, розплатою за управлінські помилки у стратегічному плануванні, хибні цілі і прийняти для їх досягнення рішення, наслідком чого повинно бути невідворотне включення механізму фінансового банкрутства – розорення боржника кредиторами” [10, с.200].

Очевидно, що розуміння банкрутства як результату прорахунків суб'єкта підприємництва та жорсткої конкуренції є цілком аргументованим і логічним, тому ігнорувати дані погляди вважаємо недоцільним.

Більш загальне визначення поняття банкрутства дає А.М. Поддєрьогін. Він підходить до визначення сутності банкрутства як комплексного поняття, що функціонально має задовольняти такі умови:

- бути механізмом запобігання непродуктивному використанню активів підприємств;
- бути інструментом реабілітації підприємств, які опинилися на межі банкрутства, однак мають значні резерви для успішної фінансово-господарської діяльності в майбутньому;
- сприяти якнайповнішому задоволенню претензій кредиторів [11].

Якщо брати до уваги дві перші функції даного визначення, то саме вони є регулятивними і мають сприяти оздоровленню ринкової економіки. У даному випадку мається на увазі, що процес банкрутства має чітко визначити діяльність якого суб'єкта можна відновити, тобто провести санацію та відновити платоспроможність, і який має припинити діяльність, а саме має бути застосована процедура ліквідації. Третя функція цілком відповідає європейській моделі.

Деякі науковці виділяють кризовий стан суб'єкта підприємництва як основну причину його банкрутства. Так О.Л. Пластун стверджує, що банкрутство підприємства – це підсумковий результат глибокої фінансової кризи, що унеможливорює нормальну діяльність підприємства та робить його неплатоспроможним [8, с.35]. В даному випадку неплатоспроможність (банкрутство) – це результат фінансової кризи.

Таким чином, трактування сутності банкрутства у вітчизняній економічній науці можна класифікувати за такими ознаками: наслідок неспроможності (неплатоспроможності); результат дії ринкових механізмів, включаючи конкурентну боротьбу; результат глибокої фінансової кризи. Систематизуємо дані підходи та складемо таблицю 1.

Таблиця 1

Систематизація підходів до визначення змісту поняття „банкрутство”

Автор	Визначення
Неспроможність визнана юридично	
І.А. Бланк	Встановлена в судовому порядку фінансова неспроможність підприємства, тобто нездатність підприємства задовольнити в установлені строки пред'явлені до нього з боку кредиторів вимоги та виконати зобов'язання перед бюджетом
Закон України "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом"	Банкрутство – визнана господарським судом неспроможність боржника відновити свою платоспроможність та задовольнити визнані судом вимоги кредиторів не інакше як через застосування ліквідаційної процедури
Неспроможність	
О.О. Терещенко	Банкрутство – це пов'язана з недостатністю активів у ліквідній формі неспроможність юридичної особи задовольнити в установленій для цього строк заявлені до неї з боку кредиторів вимоги і виконати зобов'язання перед бюджетом
Б.М. Литвин М.В. Стельмах	Банкрутство характеризує неспроможність підприємства задовольнити вимоги кредиторів щодо сплати за товари, роботи і послуги, а також забезпечити обов'язкові платежі в бюджет і позабюджетні фонди
Неплатоспроможність	
О. Третяк	Банкрутство – пов'язана з недостатністю активів у ліквідній формі нездатність юридичної особи-суб'єкта підприємницької діяльності задовольнити вимоги своїх кредиторів у встановлений для цього строк
І.М. Писаревський Л.А. Нохріна О.В. Познякова	Банкрутство неспроможність або відмову юридичної або фізичної особи платити кредиторам за своїми борговими зобов'язаннями з мотивів відсутності коштів
Результат незадовільного управління суб'єктом підприємництва в ринковій економіці	
Г.М. Ляшенко	Банкрутство в умовах ринкової економіки є наслідком незадовільного управління підприємством, нехтування впливу різноманітних факторів мікро- і макросередовища, а тому правомірно розглядати як плату за економічну свободу у виборі напряму господарської діяльності, ринків збуту, в ціноутворенні, найманні робочої сили.
В.П. Петренко М.С. Лосева	В умовах ринкового середовища банкрутство – плата за свободу вибору системою менеджменту підприємства стратегії і тактики його поведінки на ринку, розплатою за управлінські помилки у стратегічному плануванні, хибні цілі і прийняті для їх досягнення рішення, наслідком чого повинно бути невідворотне включення механізму фінансового банкрутства – розорення боржника кредиторами.
Комплексний підхід	
А.М. Поддєрьогін	Банкрутство комплексне поняття, що функціонально має задовольняти такі умови: - бути механізмом запобігання непродуктивному використанню активів підприємств; - бути інструментом реабілітації підприємств, які опинилися на межі банкрутства, однак мають значні резерви для успішної фінансово-господарської діяльності в майбутньому; - сприяти якнайповнішому задоволенню претензій кредиторів.
Результат фінансової кризи	
О.Л. Пластун	Банкрутство підприємства – це підсумковий результат глибокої фінансової кризи, що унеможливорює нормальну діяльність підприємства та робить його неплатоспроможним

Отже, спираючись на проведений аналіз, визначимо сутність банкрутства наступним чином: Банкрутство – це визнана в судовому порядку неспроможність суб'єкта підприємництва виконувати взяті зобов'язання та здійснювати діяльність на відповідних сегментах ринку внаслідок її економічної неефективності, яка є негативним результатом глибокої фінансової кризи і, як правило, призводить до застосування ліквідаційної процедури.

Сучасний комерційний банк на мікроекономічному рівні є підприємством, а на макроекономічному рівні – посередником. Тому, процес банкрутства банків є складним, як і схожим у деяких моментах з банкрутством підприємства, так і зовсім відмінним. Враховуючи цей факт, на нашу думку, абсолютно правильно на законодавчому рівні здійснено розмежування процедур банкрутства для підприємств і банків. Враховуючи значну соціальну відповідальність банків, їх вплив не тільки на економічні, а й суспільні

відносини, які характерні саме для посередника, є цілком зрозумілою організуюча та регулятивна роль НБУ на стадії ліквідації комерційних банків.

Процедура ліквідації комерційних банків має істотні відмінності від процедури визнання банкрутом згідно з законом "Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом". По-перше, процедура ліквідації банків є засобом впливу примусового характеру і не називається процедурою визнання банкрутом. По-друге, процедура і ліквідатор хоч і призначаються в судовому порядку, але фактично суд лише приймає чи відхиляє рішення НБУ і ніяк не може вплинути на повернення ліцензії і відновлення роботи банку. По-третє, підставою для ліквідаційної процедури є порушення банком банківського законодавства чи інших нормативних актів НБУ, що призвело до неплатоспроможності.

З точки зору органів банківського нагляду банкрутство комерційного банку зумовлюється однією з двох причин:

- неплатоспроможність, що означає відсутність достатньої кількості активів, щоб виконати свої зобов'язання, тобто банк відчуває дефіцит власних коштів (від'ємний капітал), він визнається неплатоспроможним;
- неліквідність, тобто банк не в змозі виконати свої зобов'язання перед вкладниками чи кредиторами.

Практично неплатоспроможний банк може продовжувати функціонувати, особливо якщо центральний банк дає йому свої кошти, тобто підвищує його ліквідність, щоб дати можливість виконати свої зобов'язання. Неплатоспроможність банку свідчить про його проблемність і є індикатором можливого банкрутства. Тому визначимо наступні чинники банкрутства комерційного банку:

- наявність непроведених платіжних документів клієнтів;
- недостатній обсяг коштів на кореспондентських рахунках для виконання зобов'язань клієнтів;
- залучення коштів на умовах, вигідніших, ніж ринкові;
- незбалансованість строків залучення та розміщення коштів;
- висока питома вага міжбанківських кредитів у структурі залучених банком ресурсів;
- порушення банками обов'язкових економічних нормативів та недотримання резервних вимог;
- проведення ризикованої кредитної та відсоткової політики;
- діяльність банків на високоризикованих і ненадійних ринках;
- наявність аудиторського висновку, який передбачає певні обмеження у діяльності банку;
- встановлення фактів грубих порушень правил бухгалтерського обліку;
- негативна інформація громадян, засобів масової інформації, скарги клієнтів на роботу банку;
- часті зміни складу керівництва банку.

Категорію проблемності банку можна визначити за наявністю у діяльності банку негативних зрушень, пов'язаних із проведенням операцій з підвищеним ризиком, неефективним управлінням, недотриманням вимог чинного законодавства тощо. За такими ознаками банки розподіляють відповідно на такі групи:

- фінансово стабільні банки;
- банки, які мають перші ознаки проблемності: збиткова діяльність на одну звітну дату; недотримання нормативу достатності капіталу на звітну дату; порушення порядку формування обов'язкових резервів; різкі зміни у складі акціонерів або керівництва банку; наявність несплачених документів клієнтів на чотири дати і більше протягом місяця;
- банки, які мають тимчасові ускладнення: збиткову діяльність протягом трьох місяців; недотримання нормативу достатності капіталу та інших нормативів протягом трьох місяців; відсутність резерву для відшкодування можливих втрат за кредитами;
- банки з першими ознаками банкрутства;
- критичні (фінансово нестабільні) банки.

Тобто, проблемними вважаються банки, які мають вже перші ознаки проблемності, тимчасові ускладнення, а також перші ознаки банкрутства.

Банк можна вважати фінансово-кредитною установою з першими ознаками банкрутства, якщо перелічені ознаки наявні впродовж тривалого часу – понад один рік.

Першою прикметою виникнення проблем у діяльності банку є ознаки порушення його фінансової стабільності. Погіршення фінансового стану може бути викликане недостатністю нормативного капіталу, неякісними активами і пасивами, що ставить під загрозу інтереси клієнтів та платоспроможність банку.

Узагальнюючи вищезазвані причини проблемності банків, можна виділити основні з них – це:

- недостатність капіталу;
- проведення ризикових операцій;
- невиконання нормативу щодо обсягу резервів під активні операції.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, на думку більшості науковців, ключовим у визначенні сутності банкрутства є поняття неспроможності. Це означає, що банкрутство переважно розглядається як неспроможність виконувати зобов'язання суб'єктом підприємництва. На думку багатьох авторів, банкрутство має мути визнаним юридично, тобто неспроможність підтверджена рішенням

суду. Ряд авторів не акцентують на цьому увагу, а деякі вбачають в неспроможності відмову виконувати зобов'язання, що більше властиве фіктивним видам банкрутства, яке має місце у вітчизняній економіці.

Проведений аналіз підходів до визначення змісту банкрутства показує, що сьогодні немає чіткої границі між станом станом неплатоспроможності та банкрутством. Тому одні наукові школи стоять на позиціях, що банкрутство визнається юридично і тільки тоді це банкрутство (юридичне точно), а інші вкладають більше фінансового змісту та вважають певний стан неплатоспроможності банкрутством.

Справедливо ряд авторів акцентують увагу на першопричинах банкрутства як результаті дії ринкових механізмів, в той же час інші – на фінансовому результаті – неплатоспроможності.

Процес банкрутства комерційних банків має істотні відмінності від процедури визнання банкрутом підприємств. Фактично рішення про банкрутство банку приймає НБУ – орган, що здійснює нагляд та регулює банківську діяльність, а суд лише приймає чи відхиляє дане рішення. Неплатоспроможний банк, фактично банкрут, може тривалий час здійснювати неефективну діяльність збільшуючи борги. Тому рішення НБУ щодо банкрутства банку є абсолютно логічним. Чинники банкрутства комерційного банку уточнюють зміст банкрутства у сфері банківництва.

Отже, банкрутство комерційного банку – явище надзвичайно небезпечне. Специфіка роботи банківських установ у тому, що вони оперують коштами клієнтів. Ліквідація будь-якого одного банку викликає ефект системного ризику визначеного кола підприємств, пов'язаних господарськими відносинами з клієнтами банку-банкрута. Криза діяльності для підприємств-клієнтів банку-банкрута може призвести до зростання соціальної напруги та зниження довіри до банківської системи в цілому.

Література

1. Карелина С. А. Механізм правового регулювання отношений несостоятельности / Карелина С. А. – М. : Волтерс Клувер, 2008. – 568 с.
2. Бланк И. А. Основы финансового менеджмента / Бланк И. А. – К. : Ника-Центр, 1999. – Т. 2 – 512 с.
3. Терещенко О. О. Фінансова санація та банкрутство підприємств : [навч. посіб.] / Терещенко О. О. – К. : КНЕУ, 2000. – 412 с.
4. Литвин Б. М. Фінансовий аналіз : [навч. посіб.] / Б. М. Литвин, М. В. Стельмах – К. : «Хай_Тек Прес», 2008. – 336 с.
5. Писаревський І. М. Менеджмент організацій : [навч. посіб.] / Писаревський І. М., Нохріна Л. А. Познякова О. В. – Харків : ХНАМГ, 2008. – 133 с.
6. Третяк О. Про проблему банкрутства підприємств / О. Третяк // Економіка України. – 2000. – № 2. – С. 46–50.
7. Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” від 30.06.1999 р. з наступними змінами і доп. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2343-12>
8. Фінансова безпека підприємств і банківських установ / [А.О. Єпіфанов, О.Л. Пластун, В.С. Домбровський та ін] ; за заг. редакцією А. О. Єпіфанова. – Суми : ДВНЗ „УАБС НБУ”, 2009. – 295 с.
9. Ляшенко Г. Банкрутство в системі державного регулювання / Г. Ляшенко // Науковий вісник. – 1999. – № 1. – С. 103–108.
10. Петренко В. П. Процедура банкрутства – ефективний важіль примусового удосконалення систем управління суб'єктами господарювання / В. П. Петренко, М. С. Лосєва, Є. А. Ревтюк // Регіональні перспективи (Полтава). – 2000. – № 2. – С. 200–201.
11. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств / Поддєрьогін А. М. – К. : КНЕУ, 2000. – 268 с.

Надійшла 16.04.2011